

Suvestinė redakcija nuo 2018-07-01

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2013, Nr. [39-1925](#), i. k. 113301MISAK00D1-244

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO Į S A K Y M A S

DĖL IŠMETAMŲ TERŠALŲ IŠ KURĄ DEGINANČIŲ ĮRENGINIŲ NORMŲ LAND 43-2013 PATVIRTINIMO

2013 m. balandžio 10 d. Nr. D1-244

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 6 straipsnio 5 dalies 4 ir 8 punktais, Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymo 15 straipsnio 3 dalimi:

Preambulės pakeitimai:

Nr. [D1-779](#), 2017-09-18, paskelbta TAR 2017-09-20, i. k. 2017-14853

1. Tvirtinu Išmetamų teršalų iš kurą deginančių įrenginių normas LAND 43-2013 (pridedama).

2. Pavedu Aplinkos apsaugos agentūrai registruoti į Įsakymo taikymo sritį patenkančius kurą deginančius įrenginius, kurių vardinė (nominali) šiluminė galia lygi arba didesnė kaip 1 MW, bet nesiekia 50 MW, rinkti, kaupti, sisteminti ir viešinti pagal Išmetamų teršalų iš kurą deginančių įrenginių normų LAND 43-2013 30 punktą vykdomos šiuose įrenginiuose sunaudoto kuro ir iš jų į aplinkos orą išmesto teršalų kiekio apskaitos duomenis

Papildyta punktu:

Nr. [D1-226](#), 2014-03-04, paskelbta TAR 2014-03-04, i. k. 2014-02538

2¹. N u s t a t a u, kad šio įsakymo 1 punktu patvirtintos Normos netaikomos nuo:

2¹.1. 2018 m. gruodžio 20 d. pradedamiems naujai eksploatuoti kurą deginantiems įrenginiams arba įrenginiams, kurių eksploatavimui taršos leidimas pagal Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu D1-259 „Dėl Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“, išduotas ne anksčiau nei 2017 m. gruodžio 19 d., išskyrus kurą deginančius įrenginius, kurių vardinė (nominali) šiluminė galia lygi ar didesnė kaip 0,12 MW, bet mažesnė kaip 1 MW;

2¹.2. 2025 m. sausio 1 d. kurą deginantiems įrenginiams, kurių vardinė (nominali) šiluminė galia yra didesnė kaip 5 MW;

2¹.3. 2030 m. sausio 1 d. kurą deginantiems įrenginiams, kurių vardinė (nominali) šiluminė galia yra 5 MW ar mažesnė, bet lygi ar didesnė kaip 1 MW.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-779](#), 2017-09-18, paskelbta TAR 2017-09-20, i. k. 2017-14853

3. P a v e d u Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos kontroliuoti jų laikymąsi.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-544](#), 2018-06-21, paskelbta TAR 2018-06-21, i. k. 2018-10237

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [D1-226](#), 2014-03-04, paskelbta TAR 2014-03-04, i. k. 2014-02538

4. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2013 m. balandžio 15 d.

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [D1-226](#), 2014-03-04, paskelbta TAR 2014-03-04, i. k. 2014-02538

APLINKOS MINISTRAS

VALENTINAS MAZURONIS

IŠMETAMŲ TERŠALŲ IŠ KURĄ DEGINANČIŲ ĮRENGINIŲ NORMOS LAND 43-2013

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Išmetamų teršalų iš kurą deginančių įrenginių normos LAND 43-2013 (toliau – Normos) nustato kurą deginančių įrenginių išmetamųjų dujų šalinimo per kaminą reikalavimus, į aplinkos orą išmetamo sieros dioksido (SO₂), azoto oksidų (NO_x), anglies monoksido (CO) ir kietųjų dalelių (KD) ribines vertes, jų laikymosi ir kontrolės reikalavimus.

2. Normos taikomos kurą deginantiesiems įrenginiams, kurių vardinė (nominali) šiluminė galia lygi arba didesnė kaip 0,12 MW, bet nesiekia 50 MW.

3. Normos netaikomos:

3.1. įrenginiams, gamybos procese naudojantiems degimo produktus tiesioginiam daiktų ar medžiagų šildymui, džiovinimui ar kitokiam apdorojimui, t. y. technologiniams įrenginiams, iš kurių į aplinkos orą išmetami kuro deginimo metu susidarę teršalai su vykdomo technologinio proceso metu susidariusiais teršalais;

3.2. antrinio deginimo įrenginiams, t. y. techniniams įrenginiams, skirtiems valyti išmetamąsias dujas jas deginant, kai jie neeksploatuojami kaip atskiri kurą deginantys įrenginiai;

3.3. katalizinio skaidymo katalizatorių regeneravimo įrenginiams;

3.4. sieros vandenilio perdirbimo į sierą įrenginiams;

3.5. chemijos pramonėje naudojamiems reaktoriams;

3.6. kokso krosnims;

3.7. regeneraciniams oro šildytuvams;

3.8. automobilių, laivų, lėktuvų varikliams;

3.9. jūros platformose naudojamoms dujų turbinoms;

3.10. įrenginiams, kuriuose naudojami dyzeliniai, benzininiai ar dujiniai varikliai, ir dujų turbinoms;

3.11. atliekų deginimo įrenginiams, kuriems taikomi Atliekų deginimo aplinkosauginiai reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 699 (Žin., 2003, Nr. [31-1290](#)).

II. SĄVOKOS

4. Normose vartojamos sąvokos:

dūmavamzdžių katilas – katilas, kuris sukonstruotas taip, kad degimo produktai (dūmai) tekėtų vamzdžių, kurių išorėje yra vanduo, garai arba vandens ir garų mišinys, vidumi;

išmetamosios dujos – iš kurą deginančio įrenginio kamino išmetamos dujos, turinčios kietų, skystų ar dujinių teršalų;

išmetamo teršalo ribinė vertė – iš kurą deginančio įrenginio kamino į aplinkos orą išmetamo teršalo kiekis, išreikštas koncentracija, kurios negalima viršyti per vieną arba kelis laikotarpius;

įvairų kurą deginantis įrenginys – kurą deginantis įrenginys, kuriame vienu metu arba pakaitomis gali būti deginamas dviejų arba daugiau rūšių kuras;

kaminas – statinys (konstrukcija), kuriame yra vienas arba daugiau dūmtakių, per kuriuos išmetamosios dujos išleidžiamos į aplinkos orą;

kuras – dujinė, skysta arba kieta degioji medžiaga, naudojama energijai gauti degimo

įrenginiuose, išskyrus pavojingąsias atliekas ir iš anksto neapdorotas komunalines atliekas, neatsižvelgiant į tai, ar jose yra degių medžiagų;

kurą deginantis įrenginys – katilas arba katilų grupė, kuriuose kuras oksiduojamas norint panaudoti deginimo proceso metu gaunamą šilumos energiją, o išmetamosios dujos į aplinkos orą išmetamos pro vieną kaminą;

naujas kurą deginantis įrenginys – kurą deginantis įrenginys, kuriam leidimas statyti arba statybą leidžiantis dokumentas išduotas 1998-07-01 arba vėliau. Nauju kurą deginančiu įrenginiu laikomas ir kurą deginantis įrenginys, kurio nominali (vardinė) šiluminė galia po rekonstrukcijos, atliktos įsigaliojus Normoms, padidėjo 50 % ar daugiau.

Sąvoka „**vardinė (nominali) šiluminė galia**“ (toliau – nominali šiluminė galia) suprantama, kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo (Žin., 2002, Nr. [56-2224](#); 2011, Nr. [160-7576](#)) (toliau – Energetikos įstatymas) 2 straipsnio 30 punkte. Nominalią šiluminę galią patvirtinančiu dokumentu laikomas įrenginio (katilo) gamintojo išduotas dokumentas arba pagal Energetikos įstatymą Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nustatyta tvarka kompetentingos institucijos išduotas dokumentas.

Sąvokos „**pavojingosios atliekos**“ ir „**iš anksto neapdorotos komunalinės atliekos**“ suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme (Žin., 1998, Nr. [61-1726](#); 2002, Nr. [72-3016](#)).

III. IŠMETAMŲ DUJŲ ŠALINIMAS IŠ KURĄ DEGINANČIŲ ĮRENGINIŲ IR IŠMETAMŲ TERŠALŲ RIBINĖS VERTĖS

5. Po Normų įsigaliojimo iš naujame ūkinės veiklos objekte vienoje teritorijoje statomų dviejų ar daugiau kurą deginančių įrenginių išmetamosios dujos į aplinkos orą turi būti šalinamos per vieną bendrą kaminą, išskyrus atvejus, kai to padaryti neįmanoma dėl techninių veiksnių, kuriuos veiklos vykdytojas turi pagrįsti projektine dokumentacija.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-978](#), 2013-12-20, Žin., 2013, Nr. 139-7015 (2013-12-30), i. k. 2013-00066

6. Projektuojant statyti naują kaminą, kamino aukštis turi būti toks, kad iš jo išmesti ir aplinkos ore pasklidę teršalai nesudarytų sąlygų viršyti ribines aplinkos oro užterštumo vertes, nustatytas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 471/582 „Dėl Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal Europos Sąjungos kriterijus, sąrašo ir Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal nacionalinius kriterijus, sąrašo ir ribinių aplinkos oro užterštumo verčių patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. [100-3185](#); 2007, Nr. 67-2627).

7. Iš veikiančiame ūkinės veiklos objekte, kuriame eksploatuojamas kurą deginantis įrenginys, statomo naujo kurą deginančio įrenginio išmetamosios dujos į aplinkos orą turi būti šalinamos per esamą kurą deginančio įrenginio kaminą, išskyrus atvejus, kai to padaryti neįmanoma dėl techninių veiksnių, kuriuos veiklos vykdytojas turi pagrįsti projektine dokumentacija.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-978](#), 2013-12-20, Žin., 2013, Nr. 139-7015 (2013-12-30), i. k. 2013-00066

8. Iš kurą deginančių įrenginių, kurių nominali šiluminė galia lygi arba didesnė kaip 0,12 MW, bet nesiekia 1 MW, išmetamų teršalų ribinė vertė nustatyta Normų 1 priede.

9. Iš kurą deginančių įrenginių, kurių nominali šiluminė galia lygi arba didesnė kaip 1 MW, bet nesiekia 50 MW, išmetamų teršalų ribinė vertė nustatyta Normų 2 priede.

10. Iš įvairių kurą deginančių įrenginių išmetamų teršalų ribinė vertė yra:

10.1. kai įvairios kuro rūšys deginamos pakaitomis – atitinkamame Normų priede nurodyta konkrečiu laikotarpiu deginamo kuro rūšį atitinkanti teršalo ribinė vertė, t. y. deginant dujinį kurą turi būti laikomasi dujinio kuro deginimo metu išsiskiriančių teršalų ribinių verčių, deginant kietąjį kurą – kietojo kuro deginimo metu išsiskiriančių teršalų ribinių

verčių ir t. t.;

10.2. kai įvairios kuro rūšys deginamos vienu metu:

10.2.1. CO ribinė vertė – atitinkamame Normų priede nurodyta tą deginamo kuro rūšį atitinkanti CO ribinė vertė, kuri yra didžiausia;

10.2.2. SO₂, NO_x ir KD ribinė vertė apskaičiuojama, išskyrus 10.2.2.3 punkte nurodytus atvejus, taip:

TAR pastaba. 10 punkto nuostatos įsigalioja 2015 m. sausio 1 d.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-978](#), 2013-12-20, Žin., 2013, Nr. 139-7015 (2013-12-30), i. k. 2013-00066

10.2.2.1. iš Normų atitinkamo priedo kiekvieną kuro rūšį atitinkančiam kiekvienam teršalui nustatoma ribinė vertė atsižvelgiant į kurą deginančio įrenginio nominalią šiluminę galią;

10.2.2.2. kiekvienai kuro rūšiai apskaičiuojama kiekvieno išmetamo teršalo ribinė vertė dauginant tam teršalui pagal 10.2.2.1 punktą nustatytą ribinę vertę iš kiekvieną kuro rūšį deginančio katilo nominalios šiluminės galios ir gautų sandaugų sumą padalinant iš kurą deginančio įrenginio nominalios šiluminės galios;

10.2.2.3. kai esamuose įrenginiuose kartu su kita kuro rūšimi deginamas dujinis kuras, išmetamų SO₂ ir KD ribinė vertė yra iš kartu su dujiniu kuru deginamo kito kuro išmetamo SO₂ ir KD ribinė vertė, nustatyta atsižvelgiant į kurą deginančio įrenginio nominalią šiluminę galią.

TAR pastaba. 10 punkto nuostatos įsigalioja 2015 m. sausio 1 d.

Papildyta papunkčiu:

Nr. [D1-978](#), 2013-12-20, Žin., 2013, Nr. 139-7015 (2013-12-30), i. k. 2013-00066

Iš įvairių kurų vienu metu deginančio kurą deginančio įrenginio išmetamų teršalų (pvz., SO₂ ir CO) ribinės vertės nustatymo pavyzdys.

Statomas 45 MW naujas kurą deginantis įrenginys, kuriame vienu metu 10 MW katile bus deginamas skystasis kuras, o 35 MW katile – dujinis kuras.

Iš Normų 2 priedo pasirenkamos kurą deginančio įrenginio nominalią šiluminę galią atitinkančios SO₂ ribinės vertės (RV): dujinio kuro deginimo atveju $RV_{SO_2} = 35 \text{ mg/m}^3$, skystojo kuro – $RV_{SO_2} = 1700 \text{ mg/m}^3$. Apskaičiuota $RV_{SO_2} (\text{iš KD}) = ((35 \times 35) + (1700 \times 10)) / 45 = 405 \text{ mg/m}^3$.

Iš Normų 2 priedo turi būti pasirenkama kurą deginančio įrenginio nominalią šiluminę galią (45 MW) atitinkanti didesnė CO ribinė vertė, tačiau projektuojamam 45 MW kurą deginančiam įrenginiui, ji skystajam ir dujiniam kurui vienoda – 400 mg/m^3 .

11. Išmetamo teršalo ribinė vertė išreikšta medžiagos mase išmetamųjų dujų tūrio vienete (mg/Nm³) laikant, kad deguonies (O₂) kiekis išmetamųjų dujų tūryje, t. y. standartinė O₂ koncentracija – yra 3 % deginant skystąjį ar dujinį kurą, 6 % – deginant kietąjį kurą.

12. Išmetamųjų dujų tūrio srauto debitas matuojamas kubiniais metrais per valandą (Nm³/h) esant normaliosioms sąlygoms, t. y. 273 K° temperatūrai ir 101.3 kPa slėgiui, atmetus vandens garų kiekį.

IV. IŠMETAMŲ TERŠALŲ RIBINĖS VERTĖS LAIKYMOŠI KONTROLĖ

13. Iš kurą deginančių įrenginių į aplinkos orą išmetamų teršalų ribinės vertės laikymasis kontroliuojamas nenuolatinių į aplinkos orą išmetamų teršalų koncentracijos matavimų būdu, kurą deginančiam įrenginiui veikiant įprastinėmis jo eksploataavimo sąlygomis.

14. Taršos šaltinių išmetamų į aplinkos orą teršalų matavimus ir tyrimus gali atlikti laboratorijos, kurios turi leidimą tokiems matavimams atlikti pagal Leidimų atlikti taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų ir teršalų aplinkos elementuose matavimus ir tyrimus išdavimo tvarką, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 30 d.

įsakymu Nr. D1-711 (Žin., 2005, Nr. [4-81](#); 2007, Nr. 108-4444).

15. Iš kurą deginančių įrenginių, kurių nominali šiluminė galia 0,12 MW ir didesnė, bet nesiekia 1 MW, ir kuriuose kurui naudojamas dujinis kuras, išmetamų į aplinkos orą teršalų ribinės vertės laikymasis turi būti patikrintas ne rečiau kaip vieną kartą per penkerius metus. Tikrinimas turi būti atliekamas šildymo sezono laikotarpiu.

16. Iš kurą deginančių įrenginių, kurių nominali šiluminė galia 0,12 MW ir didesnė, bet nesiekia 1 MW, ir kuriuose kurui naudojamas skystasis arba kietasis kuras, išmetamų į aplinkos orą teršalų ribinės vertės laikymasis turi būti patikrintas ne rečiau kaip vieną kartą per šildymo sezoną.

17. Iš kurą deginančių įrenginių, kurių nominali šiluminė galia 1 MW ir didesnė, bet nesiekia 10 MW, ir kuriuose kurui naudojamas dujinis kuras, išmetamų į aplinkos orą teršalų ribinės vertės laikymasis turi būti patikrintas ne rečiau kaip vieną kartą per trejus metus. Tikrinimas turi būti atliekamas šildymo sezono laikotarpiu.

18. Iš kurą deginančių įrenginių, kurių nominali šiluminė galia 1 MW ir didesnė, bet nesiekia 10 MW, ir kuriuose kurui naudojamas skystasis arba kietasis kuras, išmetamų į aplinkos orą teršalų ribinės vertės laikymasis turi būti patikrintas ne rečiau kaip vieną kartą per šildymo sezoną.

19. Iš kurą deginančių įrenginių, kurių nominali šiluminė galia 10 MW ir didesnė, bet nesiekia 20 MW, išmetamų į aplinkos orą teršalų ribinės vertės laikymasis turi būti patikrintas ne rečiau kaip du kartus per metus. Vienas tikrinimas turi būti atliekamas šildymo sezono laikotarpiu.

20. Iš įvairių kurą deginančių įrenginių išmetamų į aplinkos orą teršalų ribinės vertės laikymasis turi būti patikrintas vadovaujantis Normų 15–19 punktuose nustatytu periodiškumu, taikomu kurui, kurį kūrenant į aplinkos orą išmetama daugiau teršalų.

21. Iš kurą deginančių įrenginių, kurių nominali šiluminė galia 20 MW ir didesnė, išmetamų į aplinkos orą teršalų ribinės vertės laikymasis turi būti tikrinamas ne rečiau kaip du kartus per metus (vienas turi būti atliekamas šildymo sezono laikotarpiu).

TAR pastaba. 21 p. nuostatos taikomos rengiant kuro ir iš kurą deginančio įrenginio į aplinkos orą išmesto teršalų kiekio apskaitos 2016 metų ataskaitas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-978](#), 2013-12-20, Žin., 2013, Nr. 139-7015 (2013-12-30), i. k. 2013-00066

Nr. [D1-846](#), 2016-12-02, paskelbta TAR 2016-12-02, i. k. 2016-28124

22. Į aplinkos orą išmetamų teršalų koncentracijos matavimo ir tyrimo rezultatus atspindinčius dokumentus, taip pat patikrinimų dokumentus veiklos vykdytojas ūkinės veiklos objekte turi saugoti ne trumpiau kaip penkerius metus ir nedelsiant pateikti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams jiems pareikalavus.

23. Iš kurą deginančio įrenginio išmetamų teršalų ribinės vertės laikymasis kontroliuojamas, t. y. koncentracija matuojama išmetamųjų dujų išmetimo iš kamino mėginių paėmimo vietoje arba gali būti matuojama ir kiekvieno katilo dūmtakyje įrengtoje mėginių paėmimo vietoje.

24. Kai iš kurą deginančio įrenginio išmetamųjų teršalų koncentracijos matavimo vietos įrengtos atskirų katilų dūmtakiuose, iš kurą deginančio įrenginio išmetamo teršalo faktinė koncentracijos vertė apskaičiuojama sumuojant iš kiekvieno katilo išmetamo teršalo faktinės koncentracijos, išreikštos mg/Nm^3 , esant standartinei O_2 koncentracijai, sandaugas su atitinkamo katilo nominalia šilumine galia ir gautą rezultatą (sumą) dalijant iš išmetamų teršalų kontrolės metu veikusių katilų bendros nominalios šiluminės galios.

Faktinės iš kurą deginančio įrenginio išmetamo teršalo koncentracijos apskaičiavimo, kai matavimai atlikti atskirų katilų dūmtakiuose, pavyzdys.

Bendra naujo kurą deginančio įrenginio, kurį sudaro 4 katilai, nominali šiluminė galia yra 45 MW. Iš šio kurą deginančio įrenginio išmetamų teršalų kontrolės metu veikė trys katilai – 5, 10 ir 15 MW nominalios šiluminės galios. Dviejuose katiluose (5 ir 10 MW) degintas dujinis kuras, viename (15 MW) – skystasis kuras. Atskiruose dūmtakiuose išmatuota

NO_x koncentracija atitinkamai buvo 230, 300 ir 460 mg/Nm³, esant 3 % standartinei O_2 koncentracijai.

Iš šio kurų deginančio įrenginio išmetamų NO_x faktinė koncentracija apskaičiuojama:

$$C_{NO_x} = \frac{(230 \times 5) + (300 \times 10) + (460 \times 15)}{5+10+15} = 368 \text{ mg/Nm}^3.$$

Kadangi naujo kurų deginančio įrenginio nominali šiluminė galia yra 45 MW, iš jo išmetamų NO_x ribinė vertė pagal Normų 2 priedą yra 450 mg/Nm³ ir ji matavimo metu neviršyta.

25. Atskiro išmetamo teršalo išmatuotos koncentracijos perskaičiavimui į to teršalo koncentraciją, esant standartinei O_2 koncentracijai, naudojama formulė:

$$C_{st} = C_{i\acute{s}} \times \frac{21 - O_{2st}}{21 - O_{2i\acute{s}}};$$

čia: C_{st} – atskiro išmetamo teršalo koncentracija (mg/Nm³), perskaičiuota esant standartinei deguonies koncentracijai;

$C_{i\acute{s}}$ – atskiro išmetamo teršalo išmatuota koncentracija (mg/Nm³);

O_{2st} – standartinė deguonies koncentracija (tūrio procentais);

$O_{2i\acute{s}}$ – išmatuota deguonies koncentracija (tūrio procentais).

Skaičiavimo pavyzdys:

Išmatuota NO_x koncentracija yra 136 mg/Nm³. Išmatuota O_2 koncentracija – 2,1 %.

NO_x koncentracija, perskaičiuota esant standartinei O_2 koncentracijai, apskaičiuojama:

$$C_{NO_x \text{ st}} = 136 \times \frac{21 - 3}{21 - 2,1} = 129,5 \text{ mg/Nm}^3.$$

26. Kai išmetamosiose dujose išmatuojama NO_2 ir NO masės koncentracija (mg/Nm³), NO_x koncentracija išmetamosiose dujose apskaičiuojama pagal formulę:

$$C_{NO_x} = C_{NO_2} + 1,53 C_{NO}$$

27. Kai išmetamosiose dujose išmatuojama NO_2 ir NO tūrio koncentracija (milijoninėmis dalimis (ppm)), NO_x koncentracija išmetamosiose dujose apskaičiuojama pagal formulę:

$$C_{NO_x} = 2,05 (C_{NO_2} + C_{NO}).$$

28. Jeigu iš kurų deginančio įrenginio į aplinkos orą išmetamų teršalų ribinės vertės laikymosi kontrolės metu nustatomas ribinės vertės viršijimas, nedelsiant turi būti imamasi priemonių sumažinti to teršalo koncentraciją išmetamosiose dujose. Ne vėliau kaip po penkių darbo dienų nuo ribinės vertės viršijimo fakto nustatymo turi būti atliekamas pakartotinis ribinę vertę viršijusio teršalo koncentracijos išmetamosiose dujose matavimas.

29. Kai ribinės vertės viršijimo per penkias darbo dienas pašalinti nepavyksta, kitą darbo dieną elektroniniu būdu, o kai tokių galimybių nėra, – raštu, turi būti pranešama Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos (toliau – AAD) apie nustatytus ribinės vertės viršimo faktus, priemones, kurių buvo imtasi į aplinkos orą išmetamam teršalo kiekiui sumažinti, ir planuojamus kitus taršos mažinimo veiksmus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-544](#), 2018-06-21, paskelbta TAR 2018-06-21, i. k. 2018-10237

V. NAUDOJAMO KURO IR Į APLINKOS ORĄ IŠMETAMO TERŠALŲ KIEKIO APSKAITA

30. Kurą deginančius įrenginius, kurių nominali šiluminė galia yra lygi arba viršija 1 MW, eksploatuojantys veiklos vykdytojai turi tvarkyti per kalendorinius metus sunaudoto kuro ir iš kurą deginančių įrenginių į aplinkos orą išmesto teršalų kiekio apskaitą.

31. Turi būti rengiamos Normų 30 punkte nurodytos apskaitos ataskaitos ir pateikiamos Aplinkos apsaugos agentūrai iki einamųjų metų kovo 25 d. elektroniniu būdu, o, kai tokių galimybių nėra, – raštu, išskyrus Normų 34 punkte nurodytus atvejus. Jei keli kurą deginantys įrenginiai yra toje pačioje vietoje ir priklauso tam pačiam veiklos vykdytojui, gali būti pildoma viena ataskaita, pateikiant kiekvieno kurą deginančio įrenginio duomenis atskirai.

TAR pastaba. 31 p. nuostatos taikomos rengiant kuro ir iš kurą deginančio įrenginio į aplinkos orą išmesto teršalų kiekio apskaitos 2016 metų ataskaitas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-226](#), 2014-03-04, paskelbta TAR 2014-03-04, i. k. 2014-02538

Nr. [D1-846](#), 2016-12-02, paskelbta TAR 2016-12-02, i. k. 2016-28124

32. Veiklos vykdytojai Normų 31 punkte nurodytas ataskaitas turi teikti užpildydami kiekvienam kurą deginančiam įrenginiui Normų 3 priede nustatyto pavyzdžio formą.

TAR pastaba. 32 p. nuostatos taikomos rengiant kuro ir iš kurą deginančio įrenginio į aplinkos orą išmesto teršalų kiekio apskaitos 2016 metų ataskaitas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-846](#), 2016-12-02, paskelbta TAR 2016-12-02, i. k. 2016-28124

33. Į aplinkos orą per metus išmestas teršalų kiekis apskaitomas pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 395 „Dėl į atmosferą išmetamo teršalų kiekio apskaičiavimo metodikų sąrašo patvirtinimo ir apmokestinamų teršalų kiekio nustatymo asmenims, kurie netvarko privalomosios teršalų išmetimo į aplinką apskaitos“ (Žin., 1999, Nr. [108-3159](#); 2005, Nr. 92-3442) nustatyta tvarka pasirinktą metodiką.

34. Veiklos vykdytojai, eksploatuojantys kurą deginančius įrenginius, kuriems eksploatuoti pagal Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. D1-259 „Dėl Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“, reikia turėti taršos leidimą, Normų 31 punkte nurodytas ataskaitas turi rengti ir teikti vadovaudamiesi Teršalų išmetimo į aplinkos orą apskaitos ir ataskaitų teikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 408 „Dėl Teršalų išmetimo į aplinkos orą apskaitos ir ataskaitų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

TAR pastaba. 34 p. nuostatos taikomos rengiant kuro ir iš kurą deginančio įrenginio į aplinkos orą išmesto teršalų kiekio apskaitos 2016 metų ataskaitas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-846](#), 2016-12-02, paskelbta TAR 2016-12-02, i. k. 2016-28124

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

35. Normų laikymąsi kontroliuoja AAD.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-544](#), 2018-06-21, paskelbta TAR 2018-06-21, i. k. 2018-10237

36. Asmenys, pažeidę Normų nuostatas, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Išmetamų teršalų iš kūrą deginančių įrenginių
normų LAND 43-2013
1 priedas

**IŠ KURĄ DEGINANČIŲ ĮRENGINIŲ, KURIŲ NOMINALI ŠILUMINĖ GALIA LYGI
ARBA VIRŠIJA 0,12 MW, BET NESIEKIA 1 MW, IŠMETAMŲ TERŠALŲ RIBINĖS
VERTĖS**

Kuro rūšis	Išmetamų teršalų ribinė vertė, mg/Nm ³		
	SO ₂	NO _x	KD
Dujinis kuras	nenormuojama	350	nenormuojama
Skystasis kuras	1700	700	250
Kietasis kuras	2 000	650(deginant biokūrą – 750)	800

**IŠ KURĄ DEGINANČIŲ ĮRENGINIŲ, KURIŲ NOMINALI ŠILUMINĖ GALIA LYGI
ARBA VIRŠIJA 1 MW, BET NESIEKIA 50 MW, IŠMETAMŲ TERŠALŲ RIBINĖS
VERTĖS**

Kuro rūšis	Kurą deginančio įrenginio nominali šiluminė galia, MW	Išmetamų teršalų ribinė vertė, mg/Nm ³								Standartinė O ₂ koncentracija, tūrio proc.
		SO ₂		NO _x		CO		KD		
		esamas įrenginys	naujas įrenginys	esamas įrenginys	naujas įrenginys	esamas įrenginys	naujas įrenginys	esamas įrenginys	naujas įrenginys	
Dujinis kuras	1 ≥ MW < 50	nenormuojama	35 ¹	350	350	400	400	nenormuojama	20 ⁵	3 %
Skystasis kuras	1 ≥ MW < 20	1700 ²	1700	650	450 ²	500	500	250	200	3 %
	20 ≥ MW < 50	1700 ²	1700	650	450 ²	400	400	250	100	3 %
Kietasis kuras	1 ≥ MW < 20	2000	2000	650 ³	650 ³	2000 ⁴	1000 ₄	700	400	6 %
	20 ≥ MW < 50	2000	2000	650 ³	650 ³	1500	1000	500	300	6 %

¹ Deginant mažo kaloringumo dujas, gazifikacijos būdu gautas iš atliekų perdirbimo, kokso krosnių dujas, aukštakrosnių dujas – 800 mg/Nm³.

² Dūmavamzdžių katilams – 750 mg/Nm³.

³ Deginant biokurą – 750 mg/Nm³.

⁴ Deginant biokurą – 4 000 mg/Nm³.

⁵ Ribinės vertės laikymosi kontrolė privaloma, kai nustatoma viršyta CO ribinė vertė.

Priedo pakeitimai:

Nr. [D1-846](#), 2016-12-02, paskelbta TAR 2016-12-02, i. k. 2016-28124

(Ataskaitos formos pavyzdys)

**KURO IR IŠ KURĄ DEGINANČIO ĮRENGINIO Į APLINKOS ORĄ IŠMESTO
TERŠALŲ KIEKIO APSKAITOS
_____ METŲ ATASKAITA**

(pildoma tik eksploatuojant Normų 32 punkte nurodytus kurą deginančius įrenginius)

I. Bendra informacija.

1. Ūkinės veiklos objekto, kuriame eksploatuojamas kurą deginantis įrenginys, pavadinimas:

_____.

2. Kurą deginantis įrenginys:

2.1. pavadinimas: _____;

2.2. adresas: _____;

2.3. naujas ar esamas (*kas reikalinga, pabraukti*);

2.4. kamino aukštis, m: _____;

2.5. kamino diametras teršalų išmetimo vietoje, m: _____;

2.6. veikimo laiko apibūdinimas, kai jis veikia ne nuolat visus metus (*nurodoma, kokių periodiškumu jis veikia (pvz., nurodoma, kad veikia tik šaltuoju metų laiku ar įrašomi konkretūs metų mėnesiai, ar kt.)*): _____

_____;

2.7. bendra nominali šiluminė galia: _____; informacija apie ją pagrindžiantį dokumentą: _____

_____;

_____.

2.8. informacija apie kurą deginantį įrenginį sudarančius katilus:

Eil. Nr.	Pavadinimas, markė ir / ar kita katilą apibūdinanti informacija	Nominali šiluminė galia, MW	Kuro rūšis (-ys), kurią (-ias) galima deginti katile

II. Informacija apie kurą deginančiame įrenginyje sunaudotą kurą.

Eil. Nr.	Kuro rūšis	Sunaudotas kuro kiekis, t (arba m ³ , jei kūrentas dujinis kuras)

III. Į aplinkos orą išmestas teršalų kiekis*.

Teršalo pavadinimas	Teršalo kodas	Išmestas teršalo kiekis, t	201__- - išmatuota teršalo koncentracija**, mg/Nm ³
CO	177		
NO _x	250		
SO ₂	1753		
KD	6493		
	Iš viso:		XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

* Informacijos apie išmestą teršalo kiekį teikti nereikia, kai tam teršalui Normų 1 arba 2 priede nenustatyta ribinė vertė.

** Informacija pateikiama, kai pagal Normų 15–19 punktų reikalavimus buvo privaloma atlikti išmetamų teršalų koncentracijos matavimus. Stulpelio viršuje įrašoma matavimų atlikimo data. Jeigu matavimai buvo atlikti daugiau kaip vieną kartą, lentelė papildoma nauju stulpeliu, analogišku ketvirtajam stulpeliui.

Ataskaitą pateikė _____

(vardas ir pavardė)

(pareigos)

(parašas)

Ataskaitos pateikimo data _____

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-978](#), 2013-12-20, Žin., 2013, Nr. 139-7015 (2013-12-30), i. k. 2013-00066

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 10 d. įsakymo Nr. D1-244 "Dėl Išmetamų teršalų iš kurų deginančių įrenginių normų LAND 43 2013 patvirtinimo" pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-226](#), 2014-03-04, paskelbta TAR 2014-03-04, i. k. 2014-02538

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 10 d. įsakymo Nr. D1-244 „Dėl Išmetamų teršalų iš kurų deginančių įrenginių normų LAND 43-2013 patvirtinimo“ pakeitimo“

3.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-846](#), 2016-12-02, paskelbta TAR 2016-12-02, i. k. 2016-28124

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 10 d. įsakymo Nr. D1-244 „Dėl Išmetamų teršalų iš kurų deginančių įrenginių normų LAND 43–2013 patvirtinimo“ pakeitimo

4.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-779](#), 2017-09-18, paskelbta TAR 2017-09-20, i. k. 2017-14853

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 10 d. įsakymo Nr. D1-244 „Dėl Išmetamų teršalų iš kurų deginančių įrenginių normų LAND 43–2013 patvirtinimo“ pakeitimo

5.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-544](#), 2018-06-21, paskelbta TAR 2018-06-21, i. k. 2018-10237
Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 10 d. įsakymo Nr. D1-244 „Dėl Išmetamų teršalų iš kurą deginančių įrenginių normų LAND 43-2013 patvirtinimo“ pakeitimo